

Spotřebitelský úvěr z předváděcí akce (problémy s aplikací § 9 a § 10 zákona č. 321/2001 Sb.)[1]

Mnoho spotřebitelů se dnes a denně zúčastňuje předváděcích akcí. Někteří pouze se záměrem dobře se najíst a napít či dostat nějaký ten dárek, někteří z opravdového zájmu o předváděné výrobky. Kupní smlouvy na předváděné zboží ale nakonec obvykle uzavírají obě dvě zmíněné kategorie osob, a to především v důsledku obratných přesvědčovacích taktik příjemných prodávajících. Mnoho lidí ale na vytoužené zboží, které se mnohdy prodává za velmi vysoké ceny, nemá dostatek finančních prostředků. Na tento problém našli společnosti prezentující zboží jednoduchý recept. Spotřebitel uzavře přímo na předváděcí akci smlouvu o poskytnutí spotřebitelského úvěru.

O tom, že spotřebitel odchází mnohdy z předváděcí akce s velmi mlhavou představou o právní povaze podepsaných dokumentů, raději pomlčím. Mnohdy však za tyto mylné představy mohou samotní prodávající, kteří ve snaze daný výrobek prodat úmyslně či neúmyslně poskytnou spotřebiteli velmi zkreslené informace.

Spotřebitel tak uzavře dvě smlouvy. Jednu kupní a druhou úvěrovou[2], obvykle s nějakým nebankovním subjektem. Spotřebitelé dnes už většinou vědí o právu podle § 57 Občanského zákoníku na odstoupení od smlouvy uzavřené mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele do 14 dnů bez uvedení důvodů. Mnoho spotřebitelů tohoto práva využije, ovšem pouze ve vztahu k prodávajícímu, protože se domnívá, že pokud s nimi obě smlouvy uzavíral prodávající (resp. pracovník prodávajícího na předváděcí akci), všechna práva se točí kolem prodaného zboží. Spotřebitelé tak odstoupí pouze od kupní smlouvy, vrátí prodávajícímu zboží a domnívají se, že tím je vše vyřízeno.

Jenže následuje nemilé překvapení. Tím je poskytovatel spotřebitelského úvěru, jehož jménem prodávající uzavřel se spotřebitelem smlouvu o poskytnutí spotřebitelského úvěru a který vyžaduje platbu splátek úvěru. Pokud spotřebitel neodstoupil zároveň v zákonné 14denní lhůtě i od úvěrové smlouvy, nemá podle současné právní úpravy odstoupení od kupní smlouvy vliv na trvání smlouvy úvěrové.

V ideálním případě by měl podle platné právní úpravy prodávající po odstoupení od smlouvy vrátit kupní cenu spotřebiteli, který by ji měl použít na předčasné splacení spotřebitelského úvěru pokud možno bez jakýchkoliv přeplatků, resp. v praxi dochází k tomu, že prodávající vrátí poskytnutý úvěr přímo poskytovateli úvěru. Dojde tak k ekonomickému vyrovnání do původního stavu – poskytovatel úvěru dostane zpět své peníze, prodávající své zboží a spotřebitel je bez jakýchkoliv závazků. Pokud ale prodávající dělá problémy s vrácením kupní ceny, resp. napadá z nejrůznějších důvodů platnost odstoupení, což se stává poměrně často, dostává se spotřebitel do situace, kdy platí splátky spotřebitelského úvěru, kterým chtěl hradit kupní cenu za zboží, které už nemá, protože je vrátil prodávajícímu. Prodávající tak neoprávněně drží kupní cenu za zboží, poskytovatel úvěru dostává splátky úvěru a jediný, kdo nese veškeré ekonomické ztráty z protiprávního chování prodávajícího je spotřebitel.

Podle § 9 zákona č. [321/2001](#) Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. [64/1986](#) Sb. (dále jen zákon č. [321/2001](#) Sb.)

„Právo na vrácení spotřebitelského úvěru ... a právo na náhradu škody může spotřebitel písemně uplatnit také u věřitele, jestliže spotřebitel uzavře smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr s osobou jinou, než je dodavatel, a

a) mezi věřitelem a dodavatelem byla uzavřena smlouva o výhradním obchodním zastoupení při poskytování spotřebitelského úvěru, na jejímž základě byl poskytnut spotřebitelský úvěr,

a

b) oprávněný požadavek spotřebitele na řádné plnění nebo na náhradu škody, který spotřebitel uplatnil u dodavatele, nebyl uspokojen.“

Možnost obrátit se na poskytovatele úvěru, aby vrátil zaplacené splátky (právo na vrácení spotřebitelského úvěru) a vyrovnal se s prodávajícím je vázáno na dvě podmínky. Zatímco druhá podmínka - fakt, že oprávněný požadavek spotřebitele na řádné plnění nebo na náhradu škody, který spotřebitel uplatnil u dodavatele, nebyl uspokojen - je splnitelná velmi lehce tím, že prodávající odmítá vrátit kupní cenu, podmínka první - smlouva o výhradním obchodním zastoupení při poskytování spotřebitelského úvěru mezi poskytovatelem a prodávajícím - je pro spotřebitele jednak nejjistitelná, protože se jedná o vztah mezi třetími osobami, který je obvykle předmětem obchodního tajemství, ale hlavně se v praxi takový vztah v těchto případech téměř nevyskytuje. Pro poskytovatele úvěru je totiž daleko výhodnější mít více obchodních zástupců. Uzavřením smlouvy o výhradním obchodním zastoupení by se poskytovatel úvěru připravil o značnou část zisku, protože by nemohl využít k uzavírání smluv o poskytnutí spotřebitelského úvěru jiný subjekt než smluvního partnera. V praxi je tak § 9 zákona č. [321/2001](#) Sb. prakticky neaplikovatelný.

Spotřebitel tak musí využít jiného ustanovení zákona č. [321/2001](#) Sb., a to §10. Ten říká, že:

„V případě, že spotřebitelský úvěr slouží k pořízení zboží a toto zboží je vráceno věřiteli, popřípadě třetí osobě, musí dojít k přiměřenému vypořádání mezi spotřebitelem a věřitelem, popřípadě třetí osobou.“

Spotřebitel tak nemůže proti poskytovateli úvěru namítat odstoupení od kupní smlouvy, resp. vrácení zboží, ale má právo na zánik úvěrové smlouvy s přiměřeným vypořádáním. Pokud však prodávající dělá potíže s odstoupením od kupní smlouvy, je mnohdy problém i s uplatňováním tohoto nároku na přiměřené vypořádání a do doby než je spotřebiteli umožněno se s poskytovatelem úvěru přiměřeně vypořádat, je povinen platit poskytovateli úvěru pravidelné splátky, tak alespoň zákon vykládá většina subjektů poskytujících spotřebitelské úvěry. Neurčitý právní pojem „přiměřeného vypořádání“ je vykládán poskytovateli úvěrů různě. Zajímavá je i forma tohoto vypořádání. Někteří poskytovatelé úvěru umožňují podle tohoto ustanovení předčasné splacení spotřebitelského úvěru, na které má spotřebitel právo i kdyby § 10 nebylo, a to dle §11 zákona č. [321/2001](#) Sb. Někteří poskytovatelé úvěru ukončují vztah se spotřebitelem dohodou. Ať už je ale forma přiměřeného vypořádání jakákoliv, většinou se moc přiměřené spotřebitelům nejeví.

Spotřebitel má samozřejmě možnost úvěr předčasně splatit. Toto právo dle § 11 zákona č. [321/2001](#) Sb. využívají někteří spotřebitelé v případech, když se chtějí zbavit problémů s poskytovatelem úvěru. Vyřeší tak problém s úvěrem a soustředí se na vymáhání vrácení kupní ceny na prodávajícím z kupní smlouvy zaniklé odstoupením. § 11 stanoví, že při předčasném splacení spotřebitelského úvěru

„má spotřebitel nárok na snížení plateb ze spotřebitelským úvěrem souvisejících o takovou částku,

aby splacením spotřebitelského úvěru před dobou splatnosti nezískal žádný z účastníků smlouvy o spotřebitelském úvěru nepřiměřený prospěch na úkor ostatních účastníků. “

Opět zde nastává problém s výkladem ustanovení o přiměřeném a nepřiměřeném prospěchu účastníka vztahu. Přiměřený prospěch je podle některých poskytovatelů úvěru docela solidním ziskem.

Pokud spotřebitel nesplatí spotřebitelský úvěr předčasně, nemá tak odstoupení od kupní smlouvy vliv na platnost či účinnost smlouvy o úvěru a spotřebitel je tak stále zavázán platit splátky úvěru. Spotřebitel tak nemůže poskytovateli úvěru namítat odstoupení od kupní smlouvy učiněné vůči prodávajícímu, přitom právě prodávající s ním danou úvěrovou smlouvu (jako zástupce poskytovatele úvěru) uzavíral a účelem úvěru bylo uhrazení kupní ceny zboží, které spotřebitel již nemá, protože je zaslal zpět prodávajícímu.

Zákon č. [321/2001](#) Sb., který poskytuje ochranu spotřebiteli při uzavírání smluv o poskytnutí spotřebitelského úvěru přinesl mnoho důležitých ochranných prvků, jako je povinné uvádění RPSN, nebo zákonné právo na předčasné splacení úvěru. Situaci naznačenou výše, kdy jde o vztah mezi třemi subjekty - spotřebitelem, prodávajícím a poskytovatelem úvěru - však upravuje příliš obecně a z pohledu praxe nedostatečně. Tento zákon, který nabyl účinnosti 1. ledna 2002, nebyl bohužel výrazem zájmu českého zákonodárce o ochranu spotřebitele, ale výrazem povinnosti harmonizovat český právní řád s právem komunitárním. Tento zákon je totiž implementovanou směrnicí Rady č. 87/102/EHS[3].

Kdo by se však domníval, že nedostatky zákona byly nutné z hlediska implementace směrnice, ten by se hluboce mýlil. Tato směrnice totiž představuje pouze jakýsi minimální standard ochrany, který musí platit v celé EU[4]. Český zákonodárce však nepovažoval zřejmě za nutné poskytnout spotřebiteli lepší ochranu. V rakouském Zákonu na ochranu spotřebitele naproti tomu taková ochrana existuje[5]. Rakouský zákonodárce zachoval tamějším spotřebitelům stejné námítky, které má spotřebitel proti prodávajícímu, i proti poskytovateli úvěru, a to za předpokladu, že mezi prodávajícím a poskytovatelem úvěru existuje při uzavírání smlouvy ekonomické propojení - tedy klasický případ běžného (nikoliv výhradního) obchodního zastoupení.

V situaci, kdy spotřebitel po odstoupení od kupní smlouvy přestane splácet spotřebitelský úvěr, jehož účelem bylo hradit kupní cenu zboží a který byl sjednán prodávajícím jako obchodním zástupcem poskytovatele úvěru, je pozice českého spotřebitele na rozdíl od spotřebitele rakouského značně nevýhodná. Pokud jej bude poskytovatel úvěru žalovat o placení splátek úvěru a spotřebitel se bude hájit tím, že odstoupil od kupní smlouvy, takže pro něj úvěr tím pádem pozbyl ekonomického smyslu, u rakouského soudu takový spotřebitel spor pravděpodobně vyhraje, u soudu českého pravděpodobně nikoliv.

Takový stav není v souladu s principy fungování evropského vnitřního trhu. Situaci je tak nutno co nejrychleji řešit. Nutnost změn připomíná i Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského acquis[6], jejímž proklamovaným cílem je vytvoření skutečného spotřebitelského vnitřního trhu, kde budou mít všichni spotřebitelé zajištěnou stejnou úroveň ochrany bez ohledu na to, v kterém členském státě se právě nacházejí.

Mgr. Tomáš Palla
poradce SOS - Sdružení obrany spotřebitelů, o.s.

- [1] Článek vychází z informací shromážděných při přípravě materiálu Sdružení obrany spotřebitelů České republiky, o. s., Krajská organizace Jihomoravského kraje, dosud nepublikovaný návrh změny stávající právní úpravy spotřebitelských úvěrů zpracovaný autory: Průšová, L., Carbol, K., Palla, T.
- [2] Ve smyslu § 497 obchodního zákoníku
- [3] Směrnice Rady ze dne 22. prosince 1986 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru 87/102/EHS v platném znění
- [4] viz. čl. 15 uvedené směrnice
- [5] viz. KIENDL-WERDNER, D. Implementace práva v Rakousku: spotřebitelské úvěry, EMP, 1998, zvláštní vydání, s. 28-36
- [6] Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského acquis ze dne 08.02.2007, KOM (2006) 744 final

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)